

Betoging in Brussel en verkiezingen in Catalonië

In Brussel betoogden op 7 december 48.000 Catalanen die er door hun minister-president werden toegesproken. Twee weken later volgden er in Catalonië parlamentsverkiezingen die neer komen op een status quo van de machtsverhoudingen: de voorstanders van onafhankelijkheid behouden hun meerderheid in het parlement. Carles Puigdemont is kandidaat om zichzelf op te volgen aan het hoofd van de Generalitat.

“Brusselaars durven weleens te klagen over de meer dan negenhonderd betogingen die ieder jaar door de stad trekken. Maar ze zijn ook een voorrecht: de Brusselaar zit op de eerste rij als verenigingen of individuen op straat komen.” In een hoofdartikel in de Brusselse stadskrant Bruzz schenkt **Danny Vileyn** positieve aandacht aan de indrukwekkende betoging die op 7 december door de straten van Brussel trok. De manifestatie ademde zelf ook een positieve sfeer uit. De politiemensen die de stroom van tienduizenden Catalaanse mannen, vrouwen, jongeren, senioren, gezinnen met kinderen moest begeleiden waren zelf zichtbaar onder de indruk. Vrolijk en speels ging het eraan toe, zo vaak heb je dat niet in een betoging. Een politie-auto werd zelfs getooid met een Catalaanse vlag, dat werd goedgunstig toegestaan. Behoeft de vreedzame gezindheid nog enig betoog? Een lange rij Catalaanse brandweerlui schoof aan bij het Brusselse rode kruis om bloed te geven. Zo wilden ze benadrukken dat in Catalonië geen bloed wordt vergoten, maar dat bloed wordt gegeven om mensenlevens te redden.

Met 45.000 deelnemers, een cijfer van de Brusselse politie – maar er circuleren nog astronomischere getallen – overtrof de omvang van deze volksverhuizing vanuit het verre Catalonië richting Europese hoofdstad de stoutste verwachting van meniggen die de Catalaanse zaak genegen is. Het was al een groot succes geweest als de door de organisatoren verwachte 20.000 betogers naar Brussel waren afgezakt. In Brussel en wijde omgeving zaten alle hotels eivol met Catalanen. Via de bemiddeling van de Vlaamse Volksbeweging en ICEC hadden enkele duizenden betogers onderdak gevonden bij Vlaamse gastgezinnen. Her en der werden verbroederingsfeesten georganiseerd, zoals in Sint-Niklaas en Overijse, waar enkele jaren geleden ook al een honderdtal Catalanen waren onthaald naar aanleiding van de ICEC-manifestatie voor zelfbeschikking (in maart 2014).

De Vlaamse beweging was eveneens vertegenwoordigd op de manifestatie, vanzelfsprekend de Vlaamse Volksbeweging, die duizen-

den leeuwenvlagjes uitdeelde, maar ook een stevige vertegenwoordiging van N-VA en VB gaven present. De Vlaamse leeuwen verdronken echter in de oceaan van *esteladas*. De tocht vertrok aan het Jubelpark en trok door de Europese wijk achter het Berlaymontgebouw van de Europese Commissie door. Aan het slot werden toespraken gehouden door wel twintig sprekers: onder andere de vertegenwoordigers van de organisaties voor onafhankelijkheid ANC en Omnium Cultural, de ministers in ballingschap en een vertegenwoordiger van de links-radicalen partij CUP. Ook N-VA-kamerlid **Peter Luyckx** mocht de massa toespreken en de Catalanen de steun vanwege de Vlaams-nationalisten verzekeren. De Vlaming **Wilfried Haesen** trad als medepresentator op.

Vanzelfsprekend is de vrijlating van 'de Jordi's' één van de eisen van de Catalaanse onafhankelijkheidsbeweging. **Jordi Sánchez**, de voorzitter van ANC en **Jordi Cuixart** van Omnium Cultural zitten al sinds drie maanden in

de cel. Voor Madrid zijn het criminelen, maar in zijn rede wierp **Carles Puigdemont** de vraag op of het misschien al eens gebeurd is dat tienduizenden mensen op straat komen om criminelen in bescherming te nemen. "Hebt u dat al eens gezien, meneer **Juncker** en alle andere vrienden van Mariano Rajoy? Neen, dat hebt u niet, want dit zijn geen criminelen maar democraten."

Men zou verwachten dat een zo talrijke betoging in het hart van Europa, de aandacht zou trekken van de Europese pers en van talrijke commentatoren. Verrassend genoeg werd er betrekkelijk weinig op ingezoomd. Dat stelt ook de eerder geciteerde Danny Vileyn van Bruzz vast: "Dankzij de media-uitstraling waarvoor de hoofdstad van Europa garant staat, heeft heel de wereld geweten dat er 45.000 Catalanen betoogd hebben in de hoofdstad van Europa. Maar dat blijkt een overdrijving. De Catalaanse nieuwssites *Villaweb* en *El Nacional* schreven dat de Catalaanse openbare televisie en radio amper verslag uitbrachten over de betoging, uit angst voor sancties uit Madrid. Censuur heet zo iets."

Catalaanse brandweertuigen in de rij om bloed te geven in Brussel

Is dat het Europa dat wij willen? In Catalonië gaat het bovendien niet over een akkefietje of politici die proberen elkaar vliegen af te vangen. Een regio die onafhankelijkheid claimt, is een serieuze aangelegenheid. Een aangelegenheid die niet door bureaucraten kan beslecht worden, maar door politici. En waarover verslag moet worden uitgebracht." Vileyn slaat nog meer nagels met koppen: "Zo moet de vraag gesteld worden: hoe lang kan Europa nog blijven beweren dat de Catalaanse kwestie - met politiegeweld, verkozen politici in de gevangenis - een intern-Spaanse aangelegenheid is? Is dat het politieke Europa dat wij willen?"

Twee weken na de betoging in Brussel werden de Catalanen ter stembus geroepen voor de verkiezing van een nieuw parlement. In toepassing van het artikel 155, dat de Catalaanse autonomie aan banden heeft gelegd, werden deze verkiezingen door Madrid georganiseerd. De campagne werd overschaduwed door een sfeer van repressie en censuur. De afgezette vice-president van Catalonië, **Oriol Junqueras**, die in de gevangenis zit, werd vijf dagen in een isoleercel opgesloten, als straf omdat hij een bandopname had laten opne-

Puigdemont op Brusselse betoging

men die op een politieke meeting werd afgespeeld. De man is echter nog niet berecht noch van zijn burgerrechten beroofd, zodat hij wel degelijk het recht had om aan de verkiezingen deel te nemen, maar dus kennelijk niet om campagne te voeren. De Audiencia Nacional heeft een aantal andere gevangene politici wel op borgtocht vrijgelaten, maar niet deze Oriol Junqueras omdat het waarschijnlijk is dat hij opnieuw in de fout dreigt te gaan en verder werk zal maken van een onafhankelijk Catalonië.

Nochtans hebben hij zowel als andere voorstanders van onafhankelijkheid aangegeven dat ze bereid zijn te praten en dat er mogelijks ook andere oplossingen zijn dan onafhankelijkheid om tot een leefbare relatie tussen Spanje en Catalonië te komen.

Inmiddels had de Spaanse parlementaire commissie ter evaluatie van de autonomiestatuten haar werkzaamheden aangevat. Eerder had de Spaanse socialistische partijleider **Pedro Sánchez** immers aangegeven dat hij een akkoord had gesloten met **Mariano Rajoy** om te komen tot een grondwetsherziening. De parlementaire commissie zou gedurende zes maanden het huidige autonomiestatuut analyseren en vervolgens besluiten neerleggen die zouden leiden tot een grondwetsherziening die kan gerealiseerd worden als PSOE en PP het daarover eens worden. Een grondwetswijziging in Spanje vereist een 3/5 meerderheid in het parlement. Rajoy heeft deze afspraak met Sanchez echter nooit met zoveel woorden bevestigd. Bij de installatievergadering van de commissie hebben de PP-commissieleden meteen laten verstaan

Vlaamse bewegens in Catalaanse betoging

Rajoy en Sánchez samen tegen Catalonië

“dat ze niet gekomen zijn om de grondwet te herzien.” En mocht er toch eventueel een grondwetswijziging aan de dagorde komen, dan moet er bredere steun bestaan dan alleen die van PP en PSOE, zo klinkt het : ook Ciudadanos moet zich bij een dergelijke consensus kunnen aansluiten. Deze nieuwe rechtse partij is echter voorstander van een grondwetsherziening die de bevoegdheden van de regio's inperkt en staat dus een meer centralistisch beleid voor. Ze steekt de PP in Spaansgezindheid voorbij. Het laat zich raden dat er via die weg geen oplossing aandient die enigszins bevredigend kan zijn voor het Catalaanse autonomiestreven.

Het is niet verwonderlijk dat de Catalaanse verkiezingen van 21 december een zeer hoge opkomst kenden : 4.392.891 Catalanen namen deel aan de stemming oftewel 79% van de bevolking (in 2015 was dat 75%). Het is aannemelijk dat dit in het voordeel heeft gespeeld van de Spaansgezinde partijen die meer stemmen en zetels binnenhalen. Toch behouden de onafhankelijkheidspartijen nipt de meerderheid met 70 van de 135 zetels (in 2015 : 72 zetels).

De grote verliezer is de Partido Popular die van 11 zetels naar 4 tuimelt. Een afgang voor premier Mariano Rajoy. Toch is dit geen opsteker voor de independentisten. De grote winnaar is Ciudadanos, dat van 25 naar 36 zetels klimt en bijgevolg de grootste fractie zal vormen in het nieuwe Catalaanse parlement. Ciudadanos (afgekort C's), wat 'burgers' betekent, is een partij die ten strijde trekt tegen de corruptie waar PP in grossiert, maar die in Spaansgezindheid geenszins moet onderdoen. De partij pleitte er in het verleden al voor om de fiscale 'voorzaken' van Baskenland en Navarra af te schaffen. Ze wil een strenger wettelijk kader dat onafhankelijkheidsreferenda in Spaanse regio's duidelijk

verbiedt. De PSC (Spaanse socialisten in Catalonië) winnen een zetel en komen op 17, historisch gesproken nog altijd een laagtepunt.

Ook al claimt fractieleidster **Inés Arrimadas** van C's het initiatiefrecht als grootste fractie, feit blijft dat de Spaansgezinden in de minderheid zijn gebleven. Maar ook binnen het pro-onafhankelijkheidsfront zijn er belangwekkende ontwikkelingen : de ERC van Oriol Junqueras is er niet in geslaagd om de partij van Carles Puigdemont (Junts per Catalunya (of JxC)) te kloppen. Al scheelt het maar enkele duizenden stemmen, JxC behaalt 34 zetels met 948.233 stemmen en ERC strandt op 32 zetels met 935.861 stemmen. De peilingen hadden ERC een grote voorsprong op JxC in het vooruitzicht gesteld. Maar de meest opmerkelijke zaak is de electorale afstraffing die de links-radicalen CUP tebeurt valt : van 10 naar 4 zetels.

De CUP-aanhang vormt de activistische ruggengraat van de onafhankelijkheidsbeweging. De dag van de verkiezingen was door vrijwilligers een volledige alternatieve telorganisatie opgezet, omdat gevreesd werd dat er fraude zou gepleegd worden met de stembusresultaten. In ieder telbureau hebben de waarnemers van Catalaanse politieke partijen de uitslag vastgesteld en een copie van de tellingsresultaten doorgeseind naar het alternatieve centrale telbureau. Naarmate de resultaten binnenkwamen, viel er een grafstemming bij de militanten die aan het alternatieve telgebeuren deelnamen: het was duidelijk dat dit veelal CUP-aanhangers waren. Het zijn vast ook wel voornamelijk CUP-militanten die de 'comités ter verdediging van de Republiek' bemannen. De CUP wilde wel degelijk tot het uiterste gaan om de Republiek te handhaven en had de andere partijen tot een engagement gedwongen. Die belofte werden echter niet gehouden : Puigdemont vluchtte naar Brussel en Oriol Junqueras ging zich braafjes aangeven bij de Audiencia Nacional in Madrid. De CUP had verwacht dat tenminste zij zich voor hun standvastigheid electoraal beloond zouden zien. Maar de kiezer heeft er anders over geoordeeld en beloont de voorzichtigheid van ERC en JxC.

De partij die een tussenpositie inneemt tussen de onafhankelijkheidspartijen en de Spaansnationalisten is Podemos. (Ze zijn wel voor zelfbeschikking maar niet uitgesproken voor onafhankelijkheid). Ook zij verliest een aantal zetels en komt uit op 8.

De toekomst zit vol vraagtekens. De Spaanse overheid heeft toegestaan dat gedetineerden zich kandidaat stelden voor de verkiezingen maar nu ze verkozen zijn, mogen ze de gevangenis niet verlaten voor hun eedaflegging en de installatievergadering van het parlement. Dat is het geval voor Oriol Junqueras, Jordi Sánchez en **Joaquim Forn**. Zij hadden, gezien hun 'gewettigde afwezigheid' het recht volmacht te verlenen aan collega's in het

Junqueras en Puigdemont een jaar geleden in het EP

parlement. En zo is het ook gegaan. Puigdemont en de vier ministers in ballingschap, die eveneens herkozen zijn, hebben zich niet bij volmacht laten vertegenwoordigen. Daardoor was de meerderheid niet op getal bij de openingszitting. Toch werd **Roger Torrent** (van ERC) bij geheime stemming tot parlementsvoorzitter gekozen met 65 stemmen tegen 56. Er waren 9 onthoudingen : dat waren ongetwijfeld de parlementsleden van Podemos, die vooraf hadden laten verstaan dat ze niet wilden meespelen in een spel dat misbruik maakt van het feit dat de meerderheid door de omstandigheden niet in getal is. De negende onthouding is wellicht een PSC-parlements lid geweest.

Ook het bureau van het parlement is verkozen met een meerderheid voor onafhankelijkheid (4 tegen 3).

Parlementsvoorzitter Roger Torrent heeft in zijn openingsrede gezegd dat voor hem de uitdaging is om de Catalaanse instellingen te herstellen en de toepassing van het artikel 155 ongedaan te maken. En vanzelfsprekend de vrijheid van allen om over elk onderwerp te spreken in het parlement te verzekeren. Alle parlementsleden van ERC, JxC en CUP waren getooid met de 'verboden' gele linten tijdens de zitting.

De volgende stap is nu de verkiezing van een nieuwe regering. Concreet behelst de investituur van de Govern in de eerste plaats de aanstelling van een nieuwe minister-president. Carles Puigdemont is kandidaat en er is een principesakkoord met ERC om hem opnieuw aan te stellen. Voor JxC is er veel aan

Inés Arrimadas blijft in de oppositie

gelegen om een doorstart te kunnen maken met de regering-Puigdemont die illegaal uit het ambt is ontzet. De partij steunt voor dit standpunt trouwens op een Spaans adviesorgaan dat de afzetting van de Catalaanse regering als een buitenproportionele maatregel beschouwt die niet noodzakelijkerwijs voortvloeit uit de normale toepassing van artikel 155.

De vraag die nu wordt opgeworpen is, of Puigdemont zijn presentatie voor de Catalaanse kamer via Skype mag doen. De juridische diensten van het Catalaanse parlement vinden van niet, maar dat wordt weggewuifd door **Aurora Madaula** (JxC), die van mening is dat het parlement soeverein is, en dat de juristen in dezen geen beslissing kunnen ne-

men. Dat komt het bureau van het parlement toe. Uiterlijk op 31 januari moet het investituurdebat worden gehouden.

Terwijl we dit schrijven maakt Carles Puigdemont zich op voor een reis naar Denemarken waar hij een lezing wil geven aan de universiteit van Kopenhagen en ontmoetingen met een delegatie van het Deense parlement en met vertegenwoordigers uit Groenland en van de Feroer-eilanden (die in het voorjaar ook een referendum organiseren over onafhankelijkheid). Het Spaanse gerecht wil daarom het Europees uitleveringsmandaat heractiveren. Het Grondwettelijk Hof had dat ingetrokken omdat het bevreesd was dat de Belgische rechtbank de uitlevering zou weigeren zodat Spanje een mal figuur zou slaan. Maar nu waagt men opnieuw zijn kans. De advocaten van Puigdemont beseffen dat het risico bestaat dat Denemarken wel zou ingaan op het uitleveringsverzoek van het Spaans Grondwettelijk Hof. Puigdemont lijkt bereid dat risico te nemen en hoopt wellicht dat een eventuele arrestatie en nieuwe rechtsgang in Denemarken zal bijdragen tot de verdere internationalisering van het onafhankelijkheidsproces van Catalonië.

Bernard DAELEMANS

Roger Torrent gekozen als parlementsvoorzitter